

زاگرس؛ شاه‌رگ حیات تمدن ایران

حجت‌اله مرادخانی
کشنگر فرهنگی
و مدرس دانشگاه

در دهه‌های اخیر فرایندهای توسعه نامتناسب با اقلیم و زیست بوم نواحی مختلف ایران، یکی از تهدیدهای مخرب محیط زیست و منابع تجدیدناپذیر طبیعی و انرژی در سرزمین‌های ما بوده است. عدم توجه به اکوسیستم‌های طبیعی و مداخلات ناگهانه در طبیعت در قالب پروژه‌های سدسازی، احداث جاده، معدن و کارخانه، استفاده افراطی از منابع آب و موارد متعدد دیگری از این دست، موجب شده تا امروز استمرار تمدن در سرزمین ایران با چالش‌های جدی مواجه شود؛ رویکردی که در تعارض و تضاد با تمامی الگوهای پایدارسازی حیات و طبیعت در دنیاست. مداخلاتی که بدون توجه و تحلیل تبعات احتمالی آن در ارتباط با حیات مردم سرزمین ما صورت می‌گیرد.

یکی از نواحی‌ای که در این مداخلات متحمل خسران و آسیب‌های جدی شده، زیست بوم غنی و راهبردی زاگرس است. اکوسیستمی منحصر به فرد که به طور مستقیم ۱۲ استان کشور در بطن و جوار آن قرار دارند و منبع اصلی تأمین آب شیرین مناطق زیادی از کشور است. هوشمندی درختان بلوط زاگرس در نگهداری منابع آب و درک آنها از شرایط بارش هر سال، یکی از پایدارترین الگوهای صرفه‌جویی از آب است که در طول هزاران سال سابقه حیات در این مناطق، همواره از بحران خشکسالی جلوگیری کرده و در نهایت سخاوتمندی زمین مساعدی برای ادامه حیات دیگر گونه‌های گیاهی و جانوری را تضمین کرده است. جنگل‌های بلوط زاگرس در کنار ظرفیت عظیم طبیعی در برابری ورود گرد و غبار و هوای آلوده از مرزهای غربی به درون جغرافیای ایران به شمار می‌روند که بی‌هیچ چشم‌اندازی، تمام توان خود را برای تضمین کیفیت بهتر حیات در اختیار ما قرار داده‌اند و شویختانه ما هرگز قدر این همه سخاوت و حمایت زاگرس را ندانستیم.

از منظر فرهنگی نیز زاگرس نقش بسیار راهبردی و مهمی در غنای فرهنگی سرزمین ایران و حفاظت از تمدن این مرز و بوم داشته است. کوهستان‌های زاگرس در غرب ایران همچون یک دیوار فاعی مستحکم از دوران پیشاتاریخ تا کنون، مانعی غیرقابل نفوذ در برابر هجوم اقوام بین‌النهرین و کشورهای همجوار بوده و از تنوع فرهنگی درون ایران پاسداری کرده است. از سوی دیگر تنوع زیست بوم زاگرس، بستری مساعد برای خلق گنجینه‌ای کم نظیر از آیین‌ها، مناسک، موسیقی، زبان و میراث فرهنگی ناملوموس مبتنی بر طبیعت ایجاد کرده، که نمونه آن را در تمدن جایی از دنیا می‌توان یافت. قرارگیری مهم‌ترین خاستگاه‌های تمدن انسانی در نقاط مختلف زاگرس خود بهترین گواهِ بر این قضیه است.

با وجود این همه دستاوردی که از ابتدای حیات تا امروز، زاگرس برای سرزمین ایران داشته است، اما ما چندان قدردان این حجم از سخاوت و مهربانی اش نبوده‌ایم و این خسروانی جدی و شاید غیرقابل جبران باشد. متأسفانه در دهه‌های اخیر روندهای توسعه در مناطق مختلف زاگرس، همواره به جای داشتن نقش ایجابی و سازنده برای اکوسیستم آن، یکی از تهدیدات مخرب برای آن بوده و بدون توجه به نقش راهبردی زاگرس برای ادامه حیات در ایران، به تخریب جنگل‌ها و از بین بردن گونه‌های گیاهی و جانوری آن مشغول بوده‌اند. راه‌سازی‌های افسارگسیخته، احداث سد، معدن بی‌شمار و آتش‌سوزی‌های خانمانسوز و نبود هیچ برنامه حمایتی و حفاظتی از زاگرس و در کنار همه اینها آتش‌چهل، همه با هم موجب شده تا امروز رشته کوه عظیم زاگرس در شرایط نامطلوبی قرار بگیرد و متأثر از آن استمرار حیات و تمدن در سرزمین ایران با مخاطرات جدی روبه‌رو شود.

مقاله‌ای بسیار حیاتی و راهبردی که باید تمام بخش‌ها از دولتی و رسمی گرفته تا مردمی و غیر رسمی، تمامی امکانات و قابلیت‌های خود را در مسیر حفاظت از زاگرس و اکوسیستم حیات بخش اش قرار دهند تا از رهگذر آن به آزادی شرایط برای ادامه حیات برای انسان‌ها همچنان ممکن بمانند. فراموش نکنیم که گنجینه طبیعی و فرهنگی اقلیم مختلف زاگرس امانتی است که امروز به دست ما رسیده و ما نیز چون گذشتگان باید شرافتمندانه آن را به سلامت به دست نسل‌های آینده برسانیم و تمام بسترهای لازم را برای سلامت و بقای آن فراهم سازیم.

■ **ایرنا- «اسماعیل سجادی‌منش»**، مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان بوشهر گفت: با پیگیری‌های مکرر با وزارت متبوع و اعلام آمادگی به منظور فراهم کردن زیرساخت و زمینه حضور گردشگران، این استان یکی از مقاصد گردشگران جام جهانی فوتبال ۲۰۲۲ قطر خواهد بود.

■ **ایسنا- «جلال رشیدی کوچی»**، یک عضو کمیسیون امور داخلی کشور و شوهرادر در مجلس، تأکید کرد: اساساً منشأ معضل ریزگردها خشکسالی است که در کشور عراق به‌دنبال احداث سد در ترکیه رقم خورده و لازم است که با تقویت دیپلماسی برای حل این مشکل گام جدی برداشت.

■ **ایسنا- «صادق ضیاییان»**، رئیس مرکز ملی پیش‌بینی و مدیریت بحران مخاطرات وضع هوا از وزش باد شدید و خیزش گرد و خاک در برخی مناطق کشور در روز جمعه خبر داد.

■ **مهر- محمود مزارع**، کارشناس امور آزمایشگاه حفاظت محیط زیست استان اصفهان گفت: شاخص کیفی هوای روز جمعه کلانشهر اصفهان با میانگین ۱۰۱ در وضعیت ناسالم برای گروه‌های حساس است.

■ **ایرنا- «مهران حسینی»**، معاون گردشگری مازندران گفت: طبق آخرین بررسی‌های انجام شده نزدیک به ۲۴ هزار تخت اقامتی متعلق به نهادهای و دستگاه‌های دولتی در استان وجود دارد که در نوروز امسال بیش از ۹۰ درصد این ظرفیت توسط کارکنان دستگاه‌ها تکمیل شده بود.

■ **ایرنا- «سرهنگ جمشید محبت‌خانی»**، فرمانده یگان حفاظت محیط زیست با بیان اینکه سال قبل بیش از ۶۰ میلیارد تومان برای خرید موتورسیکلت با هدف تقویت بخش موتوری یگان هزینه شده است، گفت: تاکنون ۸۰۰ موتورسیکلت به استان‌ها تحویل شده و حدود ۴۰۰ موتور دیگر باقی مانده است، همین برنامه را برای خودروهای یگان داریم که به‌زودی اجرایی می‌شود.

■ **ایسنا- «علیرضا قهاری»**، رئیس انجمن مفاخر معماری ایران ضمن ارائه توضیحاتی درباره تأثیرات کرونا بر ارتباط معماران و شهرسازان با جامعه، از احتمال برگزاری ششمین دوره دوسالانه کتاب معماری و شهرسازی (جایزه دکتر منوچهر زبئی) خبر داد.

استاندار مازندران پشت تالاب بین‌المللی را خالی کرد؟

«میانگاله» ذخیره گاه‌بی دفاع

زهرا کشوری
خبرنگار

شغل کند. کارشناسان آشنا با بازار صنایع پتروشیمی اعتقاد دارند اگر این پتروشیمی به سرانجام برسد در نهایت ۵۰۰ نفر را صاحب شغل خواهد کرد. پیش‌بینی‌ها البته نشان می‌دهد این واحد هرگز به مرحله افتتاح و ایجاد شغل نمی‌رسد و در نهایت مثل پالایشگاه نیمه کاره میانگاله به از دست رفتن زمین‌های ملی منجر می‌شود. اما مهم‌ترین سوآلی که ذهن نگران افکار عمومی را به خود مشغول داشته این است که چه اطلاعاتی به برخی مقامات استانی می‌دهند که برخی صنایع پتروشیمی را صنعت سزیمی خوانند و برخی مخالفت با تخریب منطقه، از بین رفتن جنگل‌های هیرکانی به دلیل حفز خط لوله انتقال پروپیلن، تخریب البرز و ایجاد رانش زمین و شور شدن آب دریا را بهانه‌ای برای اتهام زنی‌های بی‌اساس به کارشناسان و فعالان حوزه محیط‌زیست و منابع طبیعی می‌دانند. براساس قوانین مصوب فعالیت‌های پروژه اقتصادی منوط به دریافت مجوز زیست‌محیطی است اما چرا حمایت‌های سیاسی در مازندران درست در نقطه مقابل قوانین کشوری قرار دارد؟ اگر مسئولان مازندران معتقدند طرح به نفع مردم است و هیچ خطری برای محیط‌زیست ندارد چرا تمام روند قانونی موضوع را زیر پا گذاشته‌اند و به صنعتی مجوز غیرقانونی داده‌اند که براساس قانون توسعه باید در ماهشهر، پارس جنوبی و... ساخته شود؟

چرا به جای ارزیابی زیست‌محیطی، ارزیابی سیاسی را از دفتر علی‌نیکزاد نماینده اردبیل با همکاری معاونان سازمان حفاظت محیط‌زیست و غلامرضا شریعتی نماینده بهشهر گرفته‌اند؟ حمایت از این روند طولانی بی‌قانونی و تخلف‌های پی‌در پی به چه معنا است؟ استاندار مازندران به‌عنوان یکی از اعضای دولت چرا به جای پیاده کردن خواست قانونی رئیس‌جمهور و معاون او یعنی «علی سلاجقه»، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور طرف یک ابریدهنکار اقتصادی را گرفته است؟ آیا بین مرگ‌های مشکوک هزاران بالی پرندگان تا دیواره آلودگی صنعتی این بارز سمت میانگاله وارد خلیج گرگان شود؛ چه کسی پاسخگوی این هزینه و خسارت خواهد بود؟

مگر با همین توجیه ایجاد شغل برای مردم ده‌ها سد روی دریاچه ارومیه زده نشد؟ مگر با نگاه کاملاً غیرکارشناسی کشت پرآب بر سیب در اراضی باغی اطراف دریاچه ارومیه جایگزین مازندران ندارند؟ آیا نمی‌دانند بین تالاب میانگاله و خلیج گرگان ارتباط اکولوژیکی وجود دارد و ورود آلودگی‌های پتروشیمی میانگاله به تالاب میانگاله در نهایت خلیج گرگان را آلوده‌تر و در وضعیت بدتری قرار می‌دهد؟ پس اختصاص اعتبار هفتگت برای احیای خلیج گرگان چه معنا دارد؟ نمی‌شود که از یک سوا اعتبار هفتگت اختصاص داد تا خلیج گرگان را از آلودگی‌های صنعتی، کشاورزی و خانگی رهاوند و از سوی دیگر پشت طرح پتروشیمی ایستاد تا دیواره آلودگی صنعتی این بارز سمت میانگاله وارد خلیج گرگان شود؛ چه کسی پاسخگوی این هزینه و خسارت خواهد بود؟

مگر با همین توجیه ایجاد شغل برای مردم ده‌ها سد روی دریاچه ارومیه زده نشد؟ مگر با نگاه کاملاً غیرکارشناسی کشت پرآب بر سیب در اراضی باغی اطراف دریاچه ارومیه جایگزین مازندران ندارند؟ آیا نمی‌دانند بین تالاب میانگاله و خلیج گرگان ارتباط اکولوژیکی وجود دارد و ورود آلودگی‌های پتروشیمی میانگاله به تالاب میانگاله در نهایت خلیج گرگان را آلوده‌تر و در وضعیت بدتری قرار می‌دهد؟ پس اختصاص اعتبار هفتگت برای احیای خلیج گرگان چه معنا دارد؟ نمی‌شود که از یک سوا اعتبار هفتگت اختصاص داد تا خلیج گرگان را از آلودگی‌های صنعتی، کشاورزی و خانگی رهاوند و از سوی دیگر پشت طرح پتروشیمی ایستاد تا دیواره آلودگی صنعتی این بارز سمت میانگاله وارد خلیج گرگان شود؛ چه کسی پاسخگوی این هزینه و خسارت خواهد بود؟

نوروز امسال حتی واحدهای اقامتی غیرمجاز گیلان هم جایی برای مسافر نداشتند

کاهش مهاجرت روستایی با واحد اقامتی همیار

زهرا توکلی
خبرنگار

تبلیغ می‌کردند را برای اقامت چند روزه خود انتخاب کردند. اقامتگاه‌هایی که در قبال امکانات محدودی که به مسافر می‌دهند هزینه گزافی را به مسافر تحمیل می‌کنند و با توجه به اینکه هنوز شرایط کرونایی حکمفرما است تضمینی برای رعایت شیوه‌نامه‌های بهداشتی آن اقامتگاه‌ها وجود ندارد چون در مجموع این اقامتگاه‌ها نظارت نمی‌شوند.

معاون گردشگری اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی گیلان با اشاره به اینکه در تعطیلات نوروز از ۲۵ اسفندماه سال ۱۴۰۰ تا ۱۳ فروردین‌ماه جاری حدود ۶ میلیون مسافر و گردشگر از مبادی‌های ورودی مختلف به استان گیلان وارد شدند، درباره آمار اقامت مسافران در اقامتگاه‌های غیرمجاز استان به «ایران» گفت: آماری از میزان اقامت مسافران نوروزی در اقامتگاه‌های غیررسمی و غیرمجاز استان نداریم چون اینها زیرمجموعه میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی فعالیت نمی‌کنند اما از این تعداد ۳ میلیون

سال ۱۳۹۷ و بخصوص ۱۳۹۷ نفر بود. همچنین با وجود اینکه سفرها زیاد بود اما اقامتگاه‌های مجاز کمتر مورد استفاده مسافران قرار گرفت لذا این سفرها نیز نتوانسته کمکی برای صنعت گردشگری کشور باشد چراکه به دلیل گران بودن تورها و هتل‌ها

و... غالب مردم از طریق خودروهای شخصی خود سفر کردند و ویلاها و خانه‌های بستگان و دوستان یا اقامتگاه‌های غیرمجازی که با پارچه‌نوبت یا کاغذنوبت‌هایی با محتوای اجاره خانه، ویلا و بوم‌گردی در کنار جاده

پس از ۲ سال شرایط کرونایی و محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های سفر در نوروز سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ امسال و در نوروز ۱۴۰۱ با توجه به اینکه بسیاری از مردم حداقل ۲ دوازده روز تا تریق کرده بودند، بار دیگر سفرهای نوروزی رونق تازه گرفت. خیل عظیمی از مردم که طی این ۲ سال در شهرهای محل سکونت خود مانده بودند از شهرهای خود خارج شدند، به طوری که برخی استان‌ها نظیر گیلان و مازندران پذیرای میهمانان زیادی از سراسر کشور شدند و همانند گذشته این ۲ استان مقصد بسیاری از مسافران شد.

بر اساس آمارهای منتشر شده استان گیلان به همراه استان‌های مازندران و خراسان رضوی در تعطیلات ابتدایی امسال با اختصاص بیش از ۵۰ درصد سفرها به خود، رکورددار بیشترین مقصد مسافران نوروزی شدند البته به گفته مسئولان با وجود سفرهای بسیار در نوروز اما تعداد مسافرت‌ها با زهم به به نوروز سال ۱۳۹۷ و بخصوص ۱۳۹۷ نفر بود.

همچنین با وجود اینکه سفرها زیاد بود اما اقامتگاه‌های مجاز کمتر مورد استفاده مسافران قرار گرفت لذا این سفرها نیز نتوانسته کمکی برای صنعت گردشگری کشور باشد چراکه به دلیل گران بودن تورها و هتل‌ها

و... غالب مردم از طریق خودروهای شخصی خود سفر کردند و ویلاها و خانه‌های بستگان و دوستان یا اقامتگاه‌های غیرمجازی که با پارچه‌نوبت یا کاغذنوبت‌هایی با محتوای اجاره خانه، ویلا و بوم‌گردی در کنار جاده

«شیرزن» ۲۸۰۰ ساله

نما

در بین گنج استرداد شده از سوئیس به ایران، آجرهایی لعابدار منقوش به «شیرزن» آثاری شاخص و درخور توجه است. ۵۱ قطعه آجر لعابدار که بیش از یک سال ونیم پیش از سوئیس به ایران بازگردانده شد، نوروز ۱۴۰۱ در موزه ملی ایران به نمایش درآمد. نقوش این آجرها گویای هنر «ماناها» در حدود ۲۸۰۰ سال پیش در ایران است. در هنر ماناها، زنان حضور پررنگی دارند، مثال بارز نقوش‌هایی در آجرهای لعابدار بونگان است. نقوش الهه‌های زانو زده که آنان را احتمالاً در مراسم برکت‌دهی در کنار درخت زندگی نقش کرده‌اند. الهه‌هایی که با سربند معروف امروزه زنان زاگرس نشین دیده می‌شوند و آیینهای در دست دارند و به شکلی تداوم سنت سربندهای زنان کرد و لر را به مدت سه‌هزار سال نشان می‌دهد.

در چند قطعه از آجرهای این مجموعه استرادی، سربک زن روی بدن شیر دیده می‌شود، همراه با جزئیات موها، سربندها و تاج‌ها که نشان از جایگاه ویژه زنان در اسطوره‌ها و اجتماع ماناها دارد، اسطوره‌هایی که نیاز به کالبدشکافی بیشتر پژوهشگران دارد و هنرمندان را در بازنمایی گذشته باری می‌دهد. در این آجرها که در سالن نمایشگاهی موزه ملی ایران به نمایش گذاشته شده است، بدن شیر بالدار با سر انسانی (بانو) ترکیب شده و بال‌های بلند آن به‌صورت منظم رو به بالا نشان داده شده است. سر با بروی کشیده و چشم‌های درشت، سربند سنتی و موهایی در پشت گردن جمع شده است که به وضوح یک زن را نشان می‌دهد.

میران

پوشش گیاهی و درختی‌اش می‌اندازند؟ آیا خبر از آمار سازمان جنگل‌ها ندارند که می‌گویند ۵۵ میلیون ایرانی در معرض خطر سیل شدید و طغیانی هستند؟ آیا نمی‌دانند برداشت از جنگل‌های شمال آنقدر زیاد است که کارکرد خود را در جذب آب از دست داده‌اند و سیل‌های مرگ‌آور از دهه ۸۰ به بعد به دلیل همین بهره‌برداری بی‌رویه است؟ چطور پشت طرحی ایستاده‌اند که قانون توسعه می‌گوید باید در کنار صنایع دستی در ماهشهر، بندرعباس یا عسلویه باشد؟ چطور از فردی حمایت می‌کنند که برخلاف قانون مصوب اراضی ملی را تصاحب کرده است؟ چطور از طرحی حمایت می‌کنند که نیاز به سوخت گاز دارد در حالی که سال‌ها با کمبود گاز روبه‌رو است و مازوت را در حلق و شروندانش می‌کند؟

این مسئول، مهم‌ترین مشکل در این واحدهای غیرمجاز را تقبل نکردن بیمه برای بروز حوادث احتمالی عنوان کرد و افزود: مواردی بوده که مسافران برای اقامت به واحدهای غیرمجاز مراجعه کرده‌اند اما به طور مثال به علت نشت گاز فوت کرده‌اند و بیمه نیز خسارت را تقبل نکرده است و صاحبخانه حتی با فروش خانه نیز نتوانسته دیه آنها را پرداخت کند.

وی گفت: باتمهیدات اندیشیده‌شده توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مالکان خانه‌مسافرهایی که شرایط لازم و استانداردها داشته باشند، می‌توانند از طریق شرکت‌های مجری که در شهرستان‌ها فعالیت دارند، مجوز بهره‌برداری را از اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی دریافت کنند.

آذریور ادامه داد: در صورت تحقق این موضوع زمینه ایجاد فرصت‌های شغلی جدید فراهم شده و می‌تواند به افزایش ظرفیت‌های گردشگری استان بویژه در ایام پیک مسافر که تمامی واحدهای اقامتی دارای مجوز، تکمیل می‌شوند کمک بسیاری کند، لذا بر این اساس بقیه مسافران می‌توانند به خانه‌مسافره‌های مجاز که درحقیقت واحد اقامتی «همیار هتل‌ها» محسوب می‌شوند مراجعه و در آنجا اقامت کنند. این امر، هم موجب افزایش درآمد خانواده‌های بومی استان و رونق اقتصادی می‌شود و هم موجب جلوگیری از پدیده مهاجرت از روستاها به شهرها و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و گردشگری پذیر استان خواهد شد.

تاق

آقدام خواهند کرد و طی معرفی به نیروی انتظامی مطابق با قوانین یادشده مکلف به جلوگیری از فعالیت واحدهای بدون مجوز هستند.

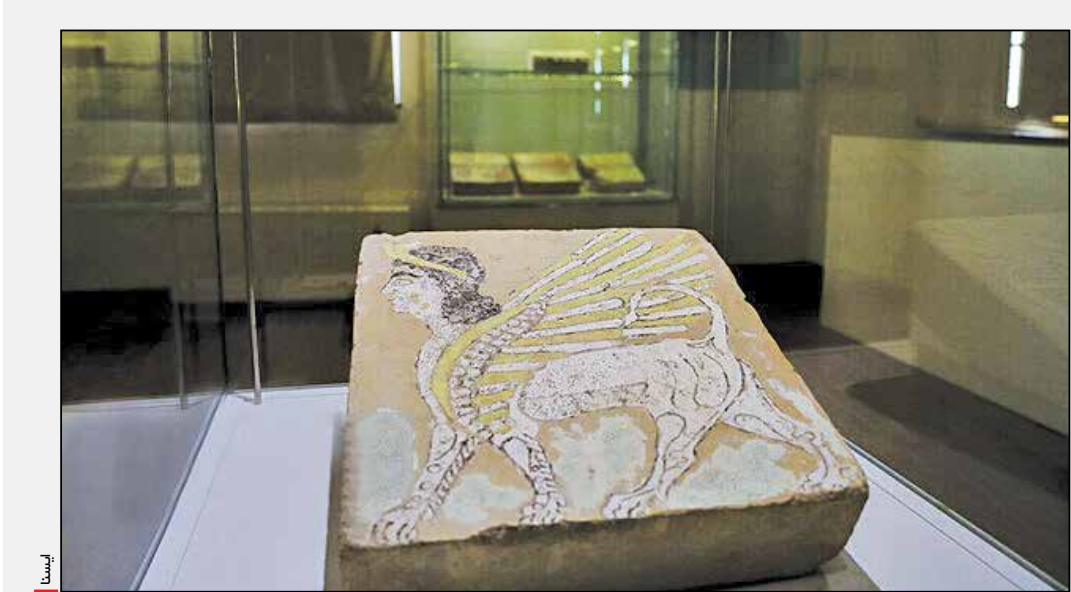
وی با بیان اینکه ۲ هزار و ۳۵۶ واحد اقامتی مجاز در استان فعال هستند و تعداد واحدهای غیرمجاز بیش از ۲ برابر این رقم است، تصریح کرد: متأسفانه هم‌اکنون هیچگونه نظارتی بر واحدهای اقامتی غیرمجاز در استان وجود ندارد در صورتی‌که

به گفته مسافران، این اقامتگاه‌های غیرمجاز حتی بیش از ۳ تا ۳ برابر نرخ مصوب هتل‌ها و مجتمع‌های گردشگری هزینه دریافت می‌کنند در حالی که استانداردهای لازم را هم ندارند.

آن در اقامتگاه سنتی با میزان ۰۰۶ درصد بوده است و ۴۴۰۴۸ درصد نیز از سایر مراکز اقامتی مجاز استان نظیر کمپینگ‌ها، مساجد، سالن‌های ورزشی، زائرسراها و... استفاده کرده‌اند.

وی با اشاره به لزوم ساماندهی خانه‌های اقامت موقت مسافران در استان افزود: با توجه به گردشگری استان گیلان، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و هم‌اکنون مجریان ساماندهی

منازل استیجاری را در دستور کار خود قرار داده است که براساس آن ۸ مجری در استان انتخاب شده‌اند و یکی از وظایف آنها نظارت و ساماندهی واحدهای خانه مسافره در استان است بنابراین به شناسایی واحدهای غیرمجاز

ایسنا